

การประเมินความสำเร็จโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

ชัยพร พิบูลศิริ*

บทคัดย่อ

โครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี 2547 เป็นโครงการที่ทางจังหวัดน่านได้คัดเลือกเพื่อประเมินความสำเร็จของโครงการตามยุทธศาสตร์ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการฯ ในครั้งนี้ ได้แก่ 1) เพื่อทราบถึงการดำเนินกิจกรรมในโครงการฯ ในพื้นที่ปลูกป่า 2) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

วิธีการประเมินผลโครงการฯ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการประเมินดังนี้ 1) เป็นการศึกษาจากเอกสารรายงานความก้าวหน้าในพื้นที่ปลูกป่าทั้ง 6 แปลง จากหน่วยงานรับผิดชอบที่ส่งไปยังจังหวัด 2) โดยวิธีการการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนได้แก่ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ 8 หมู่บ้านในพื้นที่ 6 แปลง ที่มีการดำเนินโครงการฯ 3) เป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ 6 แปลง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่แปลงละ 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) เฉพาะครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในโครงการฯ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ในการอธิบายผลของการดำเนินโครงการฯ และความสำเร็จของโครงการ

ผลการประเมิน

1) ในการดำเนินกิจกรรม 6 กิจกรรมตามโครงการฯ ทุกพื้นที่จากการสำรวจและสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าได้มีการดำเนินครบทุกกิจกรรม ได้แก่ การจัดทำแผนที่ 1 : 50,000 แสดงพิกัดแนวแปลง จัดทำป้ายติดตั้งบริเวณพื้นที่ที่เห็นได้ชัด มีการทำแนวกันไฟรอบพื้นที่โดยใช้แรงงานแฉ่วทางตามขอบแปลงกว้างประมาณ 8-10 เมตร มีการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาง่าย มีการเตรียมพื้นที่ปลูกฟื้นฟูป่า ปักหลักจัดปลูกกระยะ 4 x 4 โดยต้นไม้ปลูกไม่น้อย 25 ต้น ต่อไร่ โดยเป็นกล้าไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ มีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ตามแนวระดับ (Contour) และมีการสนับสนุนให้ความรู้และเสริมทักษะราษฎรในหมู่บ้าน เป้าหมาย เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การสนับสนุนกล้าไม้ผลกินได้และอื่นๆ

2) ผลลัพธ์ของโครงการฯ (Outcome) จากการดำเนินโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 ประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่าทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาอาชีพก่อให้เกิดการจ้างงานและเสริมรายได้แก่ราษฎร ด้านการเพิ่มพูนพื้นที่ป่าให้มีศักยภาพในด้านนันทนาการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างยั่งยืน ในภาพรวม 4 ด้าน มีความสำเร็จระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$ หรือ เป็นร้อยละ 84.80) หากพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับความสำเร็จต่างกัน ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่า ($\bar{x} = 4.27$ หรือร้อยละ 85.40)

ลำดับที่ 2 ด้านเพิ่มพูนความเป็นป่า ($\bar{x} = 4.26$ หรือร้อยละ 85.20)

ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.25$ หรือร้อยละ 85.00)

ลำดับที่ 4 ด้านการพัฒนาอาชีพ ($\bar{x} = 4.18$ หรือร้อยละ 83.16)

ข้อเสนอแนะ

1) การดำเนินโครงการฯ เพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนตามยุทธศาสตร์จังหวัด ทางจังหวัดและหน่วยงานรับผิดชอบควรผลักดันให้เป็นโครงการฯ ต่อเนื่องอย่างน้อย 3-5 ปี จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและเป็นการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ

2) ควรจัดทำแผนโครงการฯ เพื่อสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการบูรณาการระหว่างราชการส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นในโครงการฯ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงมาดำเนินการด้วยเพื่อให้ตรงตามความต้องการของประชาชน

3) ควรส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครและรักษาป่าในพื้นที่ โดยการสนับสนุนในการฝึกอบรมจากหน่วยงานรับผิดชอบโครงการฯ ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน

Abstract

The project of increasing forestry for poverty eradication and for sustainable tourism in 2004 was selected by the Nan Provincial Administration for project evaluation under the program of strategic management of natural resources and the environment. The two objectives of the project were 1) to find out its operation in increasing the area for forestation, and 2) to evaluate the outcome of the project of increasing forestry for poverty eradication and for sustainable tourism in 2004.

The project evaluation methods were as follows: 1) studying the progressive reports on six foresters – growing plots of land submitted to the Nan Provincial Administration Office; 2) interviewing community leaders, i.e., eight local village headmen for the six plots of land under the operation; 3) conducting a survey of the opinions of local people living on the six plots of land (30 people from each plot) who were purposively selected from the households participation in the project.

Descriptive statistics, i.e., mean and percentage, were employed to describe the outcome of the operation and the success of the project

The results of the evaluation are summarized below.

1) All six activities in every plot of land under the project were operated. These activities were preparing a map of 1: 50,000 to exhibit the range of the plot; posting signs in the location where they were easily seen; building a shelter belt for fire prevention around the area by having labor clear the rims of the plot about 8 – 10 meters wide; constructing check dams with easily found local material; preparing an area for reforestation by planting young trees at a space of 4 x 4 and at last 25 trees per rai. These young trees were suitable for the area. Also, Vetiver grass was grown on the slope areas to preserve soil and water in the contour line. Local people in the targeted area were trained in how to produce bio-fertilizer and were encouraged to grow trees that yielded edible fruits and other kinds.

2) The four dimensions of the project that were evaluated to determine the success of the project were: prevention and solution of forest encroachment, which damaged natural resources and the environment; occupational development for job creation; promotion of income-generating activities for local people; and increasing the forestation area for recreation and sustainable ecotourism. Overall, the four dimensions were very successful ($\bar{x} = 4.24$, or 84.8%). The individual dimensions can be ranked on the basis of their success, as follows:

Rank 1 Prevention and solution of forest encroachment ($\bar{x} = 4.27$, or 85.4%).

Rank 2 Increase in forestation ($\bar{x} = 4.26$, or 85.2%).

Rank 3 Development of eco-tourist areas ($\bar{x} = 4.25$, or 85.0%).

Rank 4 Occupational development ($\bar{x} = 4.18$, or 83.16%).

Recommendations

1. The province and the agency responsible for the project of forestation should carry out this project continuously for at least 3-5 years, as it will benefit local people and can make them feel willing to participate in the project operation.

2. An action plan for the project to be made to obtain budgetary support. There should be integration of the operation among government personnel in terms of natural resource management so that the latter would directly run projects to meet the local people's needs.

3. Local volunteer groups for forest preservation should be formed with the support of the agency responsible for the project. They should be trained to assist in the project implementation.

หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกการทำลายป่า โดยได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2546 ให้หน่วยงานของรัฐหลายกระทรวง โดยเฉพาะกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความเกี่ยวข้อง

โดยตรง ได้พิจารณาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ซึ่งเกิดจากราษฎรที่อาศัย บนพื้นที่สูงบริเวณที่มีความลาดชัน โดยใช้ยุทธศาสตร์ “คนอยู่กับป่า” ตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินการสำหรับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้, 2547)

จังหวัดน่าน ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2547-2550 ตามแนวทางแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ระเบียบวาระแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัด ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการและบริการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย โดยแต่ละด้านได้กำหนดกลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด โครงการ / กิจกรรมที่จะดำเนินการ และจังหวัดน่านได้มอบหมายให้ส่วนราชการ หน่วยงาน อำเภอ กิ่งอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน (จังหวัดน่าน แผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548 – 2551)

ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนา ส่งผลให้จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่มีระบบนิเวศน์แบบยั่งยืน มีประสิทธิภาพและปราศจากปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อม ในอนาคตจะเป็นเมืองที่น่าอยู่ สังคมมีคุณภาพตลอดไป ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด ได้มอบหมายให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน จัดทำโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี 2547 ซึ่งการดำเนินการได้เสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ของ ก.พ.ร. ที่จะต้องมีการประเมินตามตัวชี้วัดที่ 2.3 นี้ จะต้องมีการประเมินความสำเร็จของแผนงาน/โครงการตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดหรือความคุ้มค่าของแผนงาน/โครงการที่จังหวัดดำเนินการแล้วเสร็จ โดยให้จังหวัดคัดเลือกแผนงาน/โครงการ จำนวน 1 แผนงาน/โครงการ รวมทั้งกำหนด

แนวทางในการประเมินผลและดำเนินการประเมิน ผลลัพธ์หรือความคุ้มค่าของ แผนงาน/โครงการดังกล่าวและจังหวัดน่านได้คัดเลือกโครงการ เพิ่มพูนความ เป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 เพื่อดำเนินการประเมินผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดที่ 2.3

ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดน่านดังกล่าว มีความสำคัญต่อการ พัฒนาบริหารราชการแบบบูรณาการ (CEO) เพื่อให้เป็นไปตามตัวชี้วัดที่ 2.3 ที่ ก.พ.ร.กำหนด (ก.พ.ร., 2549) ทางสำนักงานจังหวัดน่าน ได้มอบหมายให้ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ทำการ วิจัยประเมินผลโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

1 วัตถุประสงค์ของการประเมินในครั้งนี้

1.1 เพื่อทราบถึงผลการดำเนินโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อ แก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

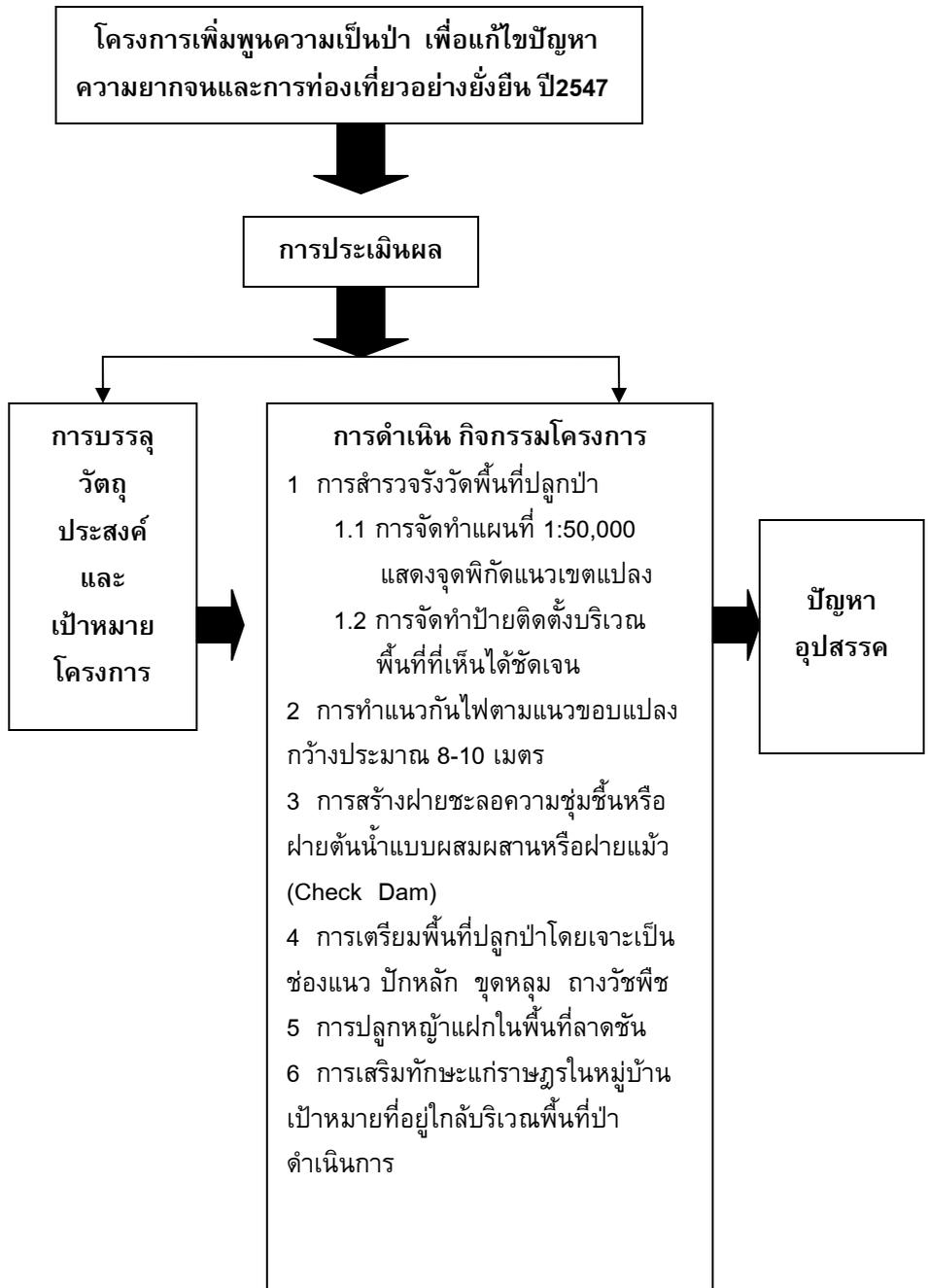
1.2 เพื่อประเมินผลลัพธ์(Outcome) ของโครงการและกิจกรรมของ โครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

1.3 เพื่อทราบถึง ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการประเมิน

การประเมินโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความ ยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปี 2547 ผู้ประเมินได้กำหนดกรอบในการ ประเมินผลโครงการดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการ

2 วิธีการศึกษา (Methodology)

ในการประเมินผลโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปี 2547 ผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลจากเอกสารโดย เอกสารรายงานความก้าวหน้าโครงการจากสำนักงานจังหวัดน่าน แผนงาน/โครงการ จากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนงานโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปี 2547

2.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในพื้นที่ปลูกป่าทั้ง 6 แปลง ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่รวม 8 คน เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานของโครงการ

2.3 ข้อมูลจากการสำรวจประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อยู่ในพื้นที่ 6 แปลง โดยได้กำหนดตัวอย่างในแต่ละแปลง ๆ ละ 50 คน รวม 300 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) กับหัวหน้าครัวเรือนที่เข้าร่วมในโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปี พ.ศ.2547 เพื่อที่จะทราบถึงความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโครงการ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.4 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับประชาชน เพื่อที่จะทราบถึงผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการ หลังจากโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปี พ.ศ. 2547 เสร็จสิ้นไปแล้ว ถึงการได้รับประโยชน์และปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการฯ

3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 การสัมภาษณ์ผู้นำใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ซึ่งจะเป็นประเด็นที่ทราบถึงการดำเนินตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมของโครงการ ได้แก่

1. การสำรวจรังวัดพื้นที่ปลูกป่า
 - 1.1 การจัดทำแผนที่แนวเขต
 - 1.2 การจัดทำป้าย
2. การทำแนวกันไฟ
3. การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น
4. การเตรียมพื้นที่ปลูกป่า
5. การปลูกหญ้าแฝก
6. การเสริมทักษะแก่ราษฎร

3.2 แบบสำรวจ (Questionnaire) ซึ่งให้เป็นเครื่องมือสอบถามประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 6 แปลง โดยเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close Ended Questionnaire) เพื่อจะทราบถึงความเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการฯ โดยมีข้อคำถามแยกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพสถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 เป็นความเห็นถึงผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์จากโครงการ โดยแยกเป็นความเห็น 5 ระดับ ตาม Likert Scale คือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยค่อนข้างมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยค่อนข้างน้อย เห็นด้วยน้อย แยกตามรายด้านตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้แก่

- ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่า
- ด้านการพัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดการจ้างงาน และเสริมสร้างรายได้แก่ราษฎร
- การเพิ่มพูนพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารและอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำและที่ดิน
- การพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ที่มีศักยภาพในการนันทนาการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4 ข้อจำกัดของการประเมินผล

เนื่องจากในช่วงระยะเวลาในการดำเนินงาน ผู้ศึกษาวิจัยได้ประสบภาวะน้ำท่วมพื้นที่จังหวัดน่าน จึงทำให้การเก็บข้อมูลต้องยืดเยื้อ และไม่สามารถเข้าถึงทุกพื้นที่ได้ แต่ใช้วิธีการประสานงานกับตัวบุคคล ที่ต้องการสัมภาษณ์โดยประสานไปยังสำนักงานจังหวัดเพื่อให้เป็นผู้ประสานให้ ผู้ศึกษาวิจัยต้องปรับปรุงรูปแบบวิธีการศึกษาให้เหมาะสมตามสถานการณ์ แต่ยังคงอยู่ในหลักการที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องได้

5 เกณฑ์ในการให้คะแนน

5.1 เกณฑ์การวัดผลความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการ ใช้ช่วงคะแนนเฉลี่ยและค่าร้อยละดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	การแปลผล
1.00 – 1.80	20-36	น้อย
1.81 – 2.60	37-52	ค่อนข้างน้อย
2.61 – 3.40	53-68	ปานกลาง
3.41 – 4.20	69-84	ค่อนข้างมาก
4.21 – 5.00	85-100	มาก

5.2 เกณฑ์การวัดผลสำเร็จการดำเนินตามโครงการฯ เป็นร้อยละคิดจากกลุ่ม

$$\frac{100 \times \text{คะแนนเฉลี่ยที่ได้}}{\text{คะแนนสูงสุดของ Scale}} = \text{คะแนนเป็นร้อยละ}$$

คะแนนสูงสุดของ Scale

6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standards Deviation) การวิเคราะห์ผลสำเร็จตามโครงการเพิ่มพูน

ความเป็นป่า ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและคุณภาพ

โครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2547

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน ได้รับมอบหมายจากจังหวัดน่าน จัดทำโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า โดยเน้นการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่เป็นต้นน้ำลำธารและแม่น้ำน่าน และแม่น้ำว่า งบประมาณดำเนินโครงการจำนวน 10 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี (ปี พ.ศ. 2547) ในขณะเดียวกันก็ได้มีการสนับสนุนส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อาศัยใกล้พื้นที่ป่านั้น ๆ เช่น การส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก จากเศษใบไม้ กิ่งไม้แห้ง เพื่อนำไปใช้ในการเกษตร หรือการสนับสนุนให้ปลูกผลไม้กินได้ควบคู่ไปกับการปลูกป่า เช่น มะแขว่นหวาย ตำว เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความสูงระดับน้ำทะเลเหล่านี้เป็นต้นเป็นการเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง โครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผลได้ นอกจากมีการฟื้นฟูป่าเพื่อให้มีป่าไม้เพิ่มขึ้นทดแทนที่สูญเสียไปแล้ว ขณะเดียวกันก็จะได้มีการส่งเสริมอาชีพราษฎรที่อยู่รอบ ๆ บริเวณผืนป่า ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติ ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแล ป้องกันให้ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร และสิ่งแวดล้อม มีความยั่งยืน ตลอดจนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตลอดไป

เป้าหมาย ทำการปลูกฟื้นฟูต้นน้ำลำธาร ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จำนวน 10,000 ไร่ ตามโครงการดังนี้

- แปลงที่ 1 เนื้อที่ 1,000 ไร่ บริเวณพื้นที่ชุมชนห้วย แม่ฮุ้น ตำบล เมืองลี อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งขวาแม่น้ำ น่านตอนใต้

- แปลงที่ 2 เนื้อที่ 1,000 ไร่ บริเวณพื้นที่บ้านขวาก บ้านนาปาง บ้านสไล และบ้านนาเกิ้น ตำบลป่าเกลือเหนือ อำเภอป่าเกลือ จังหวัดน่าน บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยภูคา และป่าผาแดง

- แปลงที่ 3 เนื้อที่ 1,600 ไร่ บริเวณป่าน้ำกอน น้ำเปือ ตำบลเชียงกลาง ตำบลพระธาตุ และตำบลพญาแก้ว อำเภอป่าเกลือ จังหวัดน่าน บริเวณป่า สงวนแห่งชาติ ป่าดอยภูคา และป่าผาแดง

- แปลงที่ 4 เนื้อที่ 3,000 ไร่ ท้องที่บ้านแก่งโสภา หมู่ที่ 8 ตำบล ป่าแลหวงลี อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่น้ำน่านฝั่งตะวันออกตอนใต้

- แปลงที่ 5 เนื้อที่ 1,700 ไร่ ท้องที่บ้านห้วยไฮ หมู่ที่ 14 ตำบล ฝายแก้ว กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่า แม่น้ำน่านฝั่งตะวันออกตอนใต้

- แปลงที่ 6 เนื้อที่ 1,700 ไร่ ท้องที่ตำบลหมอเมือง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่น้ำ

วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อ

1. การป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่าทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การพัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดการจ้างงานและเสริมสร้างรายได้แก่ราษฎร
3. การเพิ่มพูนพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธาร และอนุรักษ์ทรัพยากรแม่น้ำ และที่ดิน
4. การพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ที่มีศักยภาพในด้านนันทนาการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างยั่งยืน

กิจกรรมหลักในการดำเนินงานตามโครงการมี 6 กิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมสำรวจรังวัดพื้นที่แสดงขอบเขตพื้นที่ฟื้นฟูป่า
 - 1.1 จัดทำแผนที่ 1 : 50,000 แสดงจุดพิกัดแนวเขตแปลง
 - 1.2 จัดทำป้ายติดตั้งบริเวณพื้นที่ที่เห็นได้ชัดเจน
2. ทำแนวกันไฟรอบแนวเขตพื้นที่ โดยใช้แรงงานคนแล้วถางวัชพืชเป็นแนวตามขอบแปลง กว้างประมาณ 8 – 10 เมตร
3. สร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น หรือฝายต้นน้ำแบบผสมผสานหรือฝายแก้ว (Check Dam) เป็นลักษณะฝายชั่วคราวใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาได้ง่ายมาก่อสร้างในพื้นที่ลำห้วย ลำธาร เพื่อชะลอการไหลของน้ำสร้างความชุ่มชื้นให้พื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตของกล้าไม้
4. เตรียมพื้นที่ปลูกฟื้นฟูป่า โดยเจาะเป็นช่องแนวปลูก ถางวัชพืช ปักหลัก ขุดหลุมปลูก ถ้าในบริเวณที่ค่อนข้างโล่ง ปักหลักจุดปลูกในระยะ 4x4 และปลูกเสริมในบริเวณที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่แบบผสมผสาน จำนวนต้นไม้ที่ปลูก โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 25 ต้นต่อไร่ สำหรับกล้าไม้ชนิดพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยพิจารณาจากสภาพพื้นที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล ซึ่งเป็นปัจจัยต่อการเจริญเติบโตเป็นหลักและคัดเลือกต้นกล้าที่มีความแข็งแรง เช่น ความสูงกว่า 30 เซนติเมตรขึ้นไปเป็นต้น
5. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชันเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยปลูกตามแนวระดับ (Contour) เพื่อลดการพังทลายของดินและการไหลบ่าของน้ำ
6. การสนับสนุนให้ความรู้และเสริมทักษะแก่ราษฎรในหมู่บ้านเป้าหมายที่อยู่ใกล้บริเวณพื้นที่ป่าดำเนินการ และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา จัดการและใช้ประโยชน์จากป่านั้น ๆ เพื่อจะได้พัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต เช่น การส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การสนับสนุนกล้าไม้ผลกินได้ และอื่น ๆ ตามความต้องการของหมู่บ้าน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าแยกเป็นรายแปลง

แปลงที่ 1 บ้านน้ำอูน หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองสี อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน พื้นที่ปลูกป่าจำนวน 1,000 ไร่

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x} = 4.20$) เมื่อจัดลำดับของแต่ละด้านที่เห็นด้วยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.36$) ด้านการเพิ่มพูนความเป็นป่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.18$) ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.14$) และด้านการพัฒนาอาชีพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.13$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.36	เห็นด้วยมาก	1
2. การพัฒนาอาชีพ	4.13	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	4
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.18	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.14	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	3
รวม	4.20	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยว่าโครงการปลูกป่าสามารถป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.62$) รองลงมาคือ การจัดทำแนวกันไฟบริเวณแปลง

ปลุกป่าสามารถป้องกันไฟป่าได้ ($\bar{x} = 4.60$) และการปลูกหญ้าแฝกสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำ ($\bar{x} = 4.34$) ตามลำดับ

แปลงที่ 2 บ้านนาถิ่น หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พื้นที่ปลุกป่า จำนวน 1,000 ไร่

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยกับแผนการตามโครงการฯ โดยพิจารณาความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนความเป็นป่า การป้องกันบุกรุกทำลายป่าและการพัฒนาอาชีพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.30	เห็นด้วยมาก	3
2. การพัฒนาอาชีพ	4.27	เห็นด้วยมาก	4
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.41	เห็นด้วยมาก	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.48	เห็นด้วยมาก	1
รวม	4.36	เห็นด้วยมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยว่าการปลูกหญ้าแฝกสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำ ($\bar{x} = 4.66$) รองลงมาคือ การจัดทำแนวกันไฟบริเวณแปลงปลุกป่าสามารถป้องกันไฟป่าได้ ถ้าไม่ชนิดพันธุ์กล้าไม้ที่เตรียมปลูกเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การดำเนินโครงการฯ ทำให้

ราษฎรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.48$) และการดำเนินโครงการฯ ให้ความรู้ และเสริมทักษะ เพื่อพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ การจัดทำป้ายปลูกป่าติดตั้งบริเวณโครงการฯ สามารถป้องกันการบุกรุกที่ดิน ($\bar{x} = 4.36$) ตามลำดับ

แปลงที่ 3 บ้านห้วยแก้ว หมู่ที่ 7 ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน พื้นที่ปลูกป่า จำนวน 1,600 ไร่

ผลการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่เห็นด้วยมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ.2547 ($\bar{x} = 4.24$) โดยมีค่าเฉลี่ยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ตอบแบบสอบถามให้ลำดับที่เป็นประโยชน์จากลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบุกรุกทำลายป่า ด้านเพิ่มพูนความเป็นป่า ด้านการพัฒนาอาชีพและด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.38	เห็นด้วยมาก	1
2. การพัฒนาอาชีพ	4.17	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	3
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.27	เห็นด้วยมาก	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.14	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	4
รวม	4.24	เห็นด้วยมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยว่าการจัดทำแนวกันไฟบริเวณแปลงปลูกป่าสามารถป้องกันไฟป่าได้ ($\bar{x} = 4.50$) รองลงมาคือการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ จะทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.44$) และควรมีการดำเนินโครงการฯ ในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.42$) ตามลำดับ

**แปลงที่ 4 บ้านแก่งโสภา หมู่ที่ 8 ตำบลป่าแลวหลวง อำเภอ
สันติสุข จังหวัดน่าน พื้นที่ปลูกป่า จำนวน 3,000 ไร่**

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.16$) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ให้ความสำคัญในระดับต่าง ๆ กันดังนี้ ด้านการป้องกันบุกรุกทำลายป่า ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการเพิ่มพูนความเป็นป่า ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.24	เห็นด้วยมาก	1
2. การพัฒนาอาชีพ	4.18	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	2
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.18	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.06	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	4
รวม	4.16	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยว่าการบุกรุกพื้นที่ ป่าไม้ จะทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.52$) รองลงมาคือการจัดทำแนวกันไฟบริเวณแปลงปลูกป่าสามารถป้องกันไฟป่าได้ ($\bar{x} = 4.42$) และการดำเนินโครงการฯ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ($\bar{x} = 4.30$) ตามลำดับ

**แปลงที่ 5 บ้านห้วยไฮ หมู่ที่ 14 ตำบลฝายแก้ว กิ่ง อ.ภูเพียง
จังหวัดน่าน พื้นที่ปลูกป่า 1,700 ไร่**

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่เห็นด้วยมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ให้ความสำคัญลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเพิ่มพูนความเป็นป่า ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการป้องกันบุกรุกทำลายป่า ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.32	เห็นด้วยมาก	4
2. การพัฒนาอาชีพ	4.45	เห็นด้วยมาก	3
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.50	เห็นด้วยมาก	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.60	เห็นด้วยมาก	1
รวม	4.47	เห็นด้วยมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่เห็นด้วยว่าการดำเนินโครงการฯ สามารถทำพื้นที่ป่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ($\bar{x} = 4.60$) รองลงมาคือการดำเนินโครงการฯ มีการสำรวจจริงวัดแสดงพื้นที่การปลูกป่า การดำเนินโครงการฯ สามารถเพิ่มพูนพื้นที่ป่า ต้นน้ำลำธาร ($\bar{x} = 4.58$) และการดำเนินโครงการฯ สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ ($\bar{x} = 4.56$) ตามลำดับ

**แปลงที่ 6 บ้านหมอเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลหมอเมือง แม่จริม
จังหวัดน่าน พื้นที่ปลูกป่าจำนวน 1,700 ไร่**

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ตอบแบบสอบถาม ในพื้นที่ให้ลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเพิ่มพูนความเป็นป่า ด้านการป้องกันบุกรุกทำลายป่า และด้านการพัฒนาอาชีพ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.06	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	3
2. การพัฒนาอาชีพ	3.92	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	4
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.07	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.10	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	1
รวม	4.04	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยว่า การปลูกหญ้าแฝกสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำ ($\bar{x} = 4.40$) รองลงมาคือการจัดทำป่าปลูกป่าติดตั้งบริเวณโครงการฯ สามารถป้องกันการบุกรุกที่ดิน ($\bar{x} = 4.24$) และการดำเนินโครงการฯ มีการสำรวจจริงวัดแสดงพื้นที่การปลูกป่า ($\bar{x} = 4.14$) ตามลำดับ

2 ผลการศึกษา ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า ภาพรวมการดำเนินโครงการฯ ทั้ง 6 แปลง

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยมากต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ตอบแบบสอบถามให้ลำดับที่เป็นประโยชน์จากรำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันบุกรุกทำลายป่า ด้านการเพิ่มพูนความเป็นป่า ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาอาชีพ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547

การดำเนินโครงการฯ	\bar{x}	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	4.27	เห็นด้วยมาก	1
2. การพัฒนาอาชีพ	4.26	เห็นด้วยมาก	2
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.25	เห็นด้วยมาก	3
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.18	เห็นด้วยมาก	4
รวม	4.24	เห็นด้วยมาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่ เห็นด้วยอย่างมากในด้านการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและด้านการจัดทำแนวกันไฟสามารถป้องกันไฟป่าได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.40$) เท่ากันทั้งสองด้านการจัดทำแนวกันไฟบริเวณแปลง รองลงมาคือการปลูกหญ้าแฝกสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำ ($\bar{x} = 4.36$) และการดำเนินโครงการฯ ทำให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.26$) ตามลำดับ

สรุป จากการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 รวมทั้งหมด 6 แปลง รวมพื้นที่ 10,000 ไร่ ในภาพรวมประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยมากกับการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในด้านการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มพูนความเป็นป่า และการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยได้ค่าเฉลี่ย 4.24 คิดเป็นร้อยละ 84.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในภาพรวมทั้ง 6 แปลงที่ประชาชนในพื้นที่เห็นประโยชน์จากการแบ่งเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่า เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2547 จำแนกเป็นรายด้าน ตามพื้นที่การสำรวจ

การดำเนินงานตามโครงการฯ	แปลง	แปลง	แปลง	แปลง	แปลง	แปลง	รวม	ลำดับ
	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 3	ที่ 4	ที่ 5	ที่ 6		
1. การป้องกันฯ	4.36	4.30	4.38	4.24	4.32	4.06	4.27	1
2. การพัฒนาอาชีพ	4.13	4.27	4.17	4.18	4.45	3.92	4.18	4
3. การเพิ่มพูนความเป็นป่า	4.18	4.41	4.27	4.18	4.50	4.07	4.26	2
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.14	4.48	4.14	4.06	4.60	4.10	4.25	3
รวม	4.20	4.36	4.24	4.16	4.47	4.04	4.24	
ระดับความคิดเห็น	ค่อนข้าง ข้าง มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง ข้าง มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง ข้าง มาก	ค่อนข้าง มาก	
ลำดับ	4	2	3	5	1	6		

ลำดับที่ 1	ด้านการป้องกัน	(\bar{x} = 4.27)
ลำดับที่ 2	ด้านการเพิ่มพูนความเป็นป่า	(\bar{x} = 4.26)
ลำดับที่ 3	ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	(\bar{x} = 4.25)
ลำดับที่ 4	ด้านการพัฒนาอาชีพ	(\bar{x} = 4.18)

3 ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการฯ

การทำสัมมนากลุ่มย่อย ชาวบ้าน บ้านห้วยไฮ หมู่ที่ 14 ตำบลฝายแก้ว กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน เพื่อที่จะทราบว่าปัจจุบันหลังจากโครงการฯ ดำเนินสิ้นสุดไปแล้วเมื่อ 2 ปี สรุปผลการทำสัมมนากลุ่มย่อยมี ดังนี้

1 ประชาชนเห็นว่าการดำเนินโครงการฯ เป็นการดำเนินงานที่มีระยะเวลาทำในปีงบประมาณ ทำให้ขาดความต่อเนื่องของงบประมาณ ในการติดตามดูแลกิจกรรมที่ได้จัดทำ ซึ่งบางกิจกรรมไม่มีความทนทานใช้งานได้ตลอดไป เช่น

1.1 การทำฝายแม้วหรือฝายต้นน้ำแบบผสม ผสาน วัสดุที่ใช้ทำเป็นวัสดุที่ไม่ถาวร ซึ่งต้องมีการซ่อมแซมบำรุงอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันถูกทำลายไปจำนวนหนึ่งเนื่องจากถูกน้ำพังเสียหาย

1.2 การจัดทำแนวกันไฟ หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการก็ไม่มี การแผ้วถางแนวกันไฟอีก ทำให้เกิดวัชพืชขึ้นปกคลุมแนวกันไฟที่ทำไว้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดไฟไหม้ลุกลามได้ในหลาย ๆ พื้นที่ไม่เห็นสภาพของแนวกันไฟ

1.3 การจัดทำป้ายการปลูกป่าตามโครงการฯ บางพื้นที่ไม่ได้รับการดูแลเนื่องจากมีวัชพืชขึ้นปกคลุมป้าย ทำให้มองไม่เห็นป้ายที่ได้จัดทำไว้ บางป้ายผุพัง และเสียหายต้องมีการบำรุงดูแลรักษาดูแลอยู่ตลอดเวลา

1.4 การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชันเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ โดยปลูกตามแนวระดับ (Contour) เพื่อลดการพังทลายของดินและการไหลบ่าของน้ำ ไม่มี ขาดการติดตามดูแลหลังสิ้นโครงการ ทำให้วัชพืชขึ้นปกคลุม มีผลต่อการเจริญเติบโตของหญ้าแฝกที่ปลูก จำเป็นที่จะต้องมีการดูแลหลังการปลูกหญ้าแฝก

1.5 พันธุ์กล้าไม้ที่นำมาปลูก บางชนิดไม่เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกซึ่งเป็นปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ อาจทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตช้าและตายได้

1.6 การส่งเสริมทักษะให้กับราษฎรในพื้นที่ดำเนินโครงการให้รู้จักการใช้ประโยชน์จากป่านั้น ๆ ยังไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการดำเนินโครงการฯ ยังไม่มีความต่อเนื่อง และไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน

2 การประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการฯ มีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงรู้แต่เฉพาะแกนนำ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบว่าในพื้นที่มีการดำเนินโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปี 2547 ทำให้ขาดความมีส่วนร่วมของประชาชน

3 การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร เช่น ตั้งกลุ่มจักสาน แต่ไม่มีตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มจักสาน ทำให้ชาวบ้านขาดรายได้ ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

4 มีการจ้างแรงงานต่างหมู่บ้านปลูกป่า ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ดำเนินโครงการฯ ขาดโอกาสมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ และขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมดูแลหลังสิ้นโครงการ

4 ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาล หรือหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการฯ ควรมีการจัดงบประมาณให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะให้ประชาชน เห็นว่า โครงการฯ ที่ดำเนินการมีประโยชน์และประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการในระยะยาว

2. ควรมีการบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับท้องถิ่น จัดทำแผนงานโครงการสนับสนุนงบประมาณ สร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษากิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามโครงการฯ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากป่าได้อย่างยั่งยืน

3. หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น ควรมีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกของประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่โดยตรง

4. การจัดทำยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน ครั้งต่อไปควรกำหนดแนวทางให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนงาน โครงการที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

5. การส่งเสริมทักษะด้านอาชีพให้กับราษฎรในพื้นที่ดำเนินโครงการฯ เพื่อให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากป่าเป็นการเสริมสร้างรายได้นั้น ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาในผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับตลาดภายนอกได้

6. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน ทำหน้าที่คอยดูแลพื้นที่ป่าที่ทำการปลูก เช่น การดูแลแนวกันไฟ การดูแลฝายแม้ว การดูแลพื้นที่ปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น เพื่อให้เกิดความมีส่วนร่วมของราษฎร ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเกิดความคุ้มค่ากับงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

- ก.พ.ร. **คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549**
- กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนกลุ่มล้านนา. **จังหวัดน่านแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548-2551.**
- กรมป่าไม้ สำนักงานป่าไม้จังหวัดน่าน. **รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการโครงการเพิ่มพูนความเป็นป่าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดน่าน ประจำปีงบประมาณ 2547 (ระหว่างเดือน มีนาคม – มิถุนายน 2547)**